

International Newsletter for the History of Education (INHE) – organ ISCHE (ISSN 0 254-8569)

Międzynarodowa organizacja historyków wychowania: International Standing Conference for the History of Education (ISCHE), działająca od 1979 r., wydaje swój organ pod wyżej wskazanym tytułem. Jest on swoistym łącznikiem informacyjnym pomiędzy historykami wychowania na całym świecie. Pismo ukazuje się w Hanowerze, a jego redaktorem z ramienia ISCHE jest prof. dr Manfred Heinemann (adres: Editor Prof. Dr Manfred Heinemann, Luerstr. 3 D-30175 Hannover, Germany). Pismo posiada swoich przedstawicieli we wszystkich krajach świata. Przedstawicielem pisma na Rzeczpospolitą Polską jest prof. dr hab. Julian Dybiec (UJ) – adres: Ul. Kaliny 4/14 PL 31-465 Kraków.

Pismo zamieszcza sprawozdania z międzynarodowych sesji ISCHE (szerzej o tych sesjach patrz dwumiesięcznik NAUKA POLSKA) oraz działalności międzynarodowych grup roboczych ISCHE, które pracują stale lub okresowo w interwałach pomiędzy sesjami ISCHE. Zamieszcza też informacje o kolejnych sesjach ISCHE, ich lokalizacji, tematach, terminach,

kosztach udziału itp. Sporadycznie ukazują się także eseje naukowe.

Publikuje się również informacje o międzynarodowym ruchu naukowym w dziedzinie historii wychowania, m.in. o pracach narodowych organizacji historyków wychowania, zwoływanych przez nie konferencjach naukowych krajowych i zagranicznych oraz sprawozdania z tych konferencji.

Niezwykle cenna jest międzynarodowa bibliografia zamieszczana w piśmie. Reklamuje się publikacje poświęcone historii wychowania, głównie niemieckie.

Do 1994 r. polscy historycy wychowania (i nie tylko) otrzymywać mogli INHE bezpłatnie. Od 1995 Zarząd ISCHE i międzynarodowa sesja w Lizbonie w 1993 r. (por. Nauka Polska 1993, nr 6, s. 120-121) przyjęły ustalenie o jednolitej opłacie za przynależność do ISCHE we wszystkich bez wyjątku – krajach, będącej jednocześnie formą opłaty abonamentu INHE.

Jan Hellwig

KSIĄZKI

Recenzje

Franciszek Glura, *Z dziejów szkolnictwa i oświaty w gostyńskim, Gostyń 1993*, Gostyńskie Towarzystwo Kulturalne, ss. 83 + 42 nlb.

Podjęcie monograficznego opracowania dziejów szkolnictwa na Ziemi Gostyńskiej należy uznać za inicjatywę niezwykle cenną, m. in. dlatego, że w literaturze historyczno – pedagogicznej brak takiego opracowania, zaś historyczne opracowanie pt. *Dzieje Ziemi Gostyńskiej* pod redakcją Stanisława Sierpowskiego

(Poznań 1979) z naturalnych względów ukazuje dzieje wychowania i historię szkolnictwa w dość wąskim zakresie.

Konstrukcja opracowania jest chronologiczna i obejmuje dwie części. Część pierwsza zawiera cztery rozdziały oraz tekst od Autora. Poszczególne rozdziały prezentują: szkoły gostyńskie do

XVIII wieku (s. 7-14); pod zaborem pruskim 1793-1918 (na s. 14-36); w okresie II Rzeczypospolitej (na s. 36-62); lata wojny i okupacji (na s. 63-69) oraz noty biograficzne nauczycieli, którzy zginęli w czasie okupacji hitlerowskiej (s. 69-71). Wartość publikacji podnosi wykaz źródeł i opracowań (s. 72-74) a także indeksy nazwisk i miejscowości (s. 75-83).

Duże znaczenie dla wartości poznawczej pracy ma, obejmujący aż 42 strony, nieliczbowany zestaw starannie dobranych ilustracji zawierających zarówno dokumenty, jak i fotografie.

Praca oparta jest na bogatych źródłach. Na zespół źródeł składają się źródła archiwalne, drukowane, wspomnienia, czasopiśmiennictwo, opracowania w postaci publikacji zwartych, wywiady oraz fotografie.

Od tej strony praca spełnia w zasadzie wszelkie znamiona opracowania naukowego.

W moim jednak przekonaniu wykaz źródeł, mimo ich bogactwa, nie jest kompletny (nie dostrzegam np. źródeł z bogatych archiwów kościelnych) i dołączony jedynie w formie notek bibliograficznych. Poszczególne zaś cytaty nie posiadają odnośników i przypisów. W szczególności cytaty nie mogą pozostawać bez wskazania konkretnego źródła, z którego zostały zaczerpnięte. Braki te należy uznać za poważne niedopatrzenie, w znacznym stopniu obniżające wartość dokumentacyjną pracy.

Wiele faktów wzmiankowanych przez autora (np. Akademia Lubrańskiego, działalność Edmunda Bojanowskiego, Towarzystwo Naukowej Pomocy im. Karola Marcinkowskiego, doskonalenie nauczycieli, tajne nauczanie w Wielkopolsce itp.) posiada swe opracowania monograficzne i do nich także należałoby się odwołać.

Danuta Koźmian, *Poglądy społeczno-pedagogiczne Aleksandra Kazimierza Patkowskiego (1890-1942)*, Szczecin 1994, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, ss. 144.

W nurcie prac biograficznych powstała interesująca publikacja D. Koźmian poświęcona działaczowi społecznemu, pedagogowi i regionaliście z okresu międzywojennego Aleksandrowi Patkowskiemu.

Wydaje się również, że w odniesieniu zwłaszcza do szkolnictwa parafialnego w okresie średniowiecza, renesansu, reformacji, epoki baroku, czy oświecenia, gdy szkolnictwo to znajdowało się pod opieką archidekanatu śremskiego i dekanatu kroboskiego – źródła mogłyby być jeszcze bogatsze, gdyby dokonać analiz materiałów z wizytacji kościelnych w/w dekanatów, a znajdujących się w Archidiecezjalnym Archiwum w Poznaniu. Warto tu zwrócić uwagę na pracę Stanisława K. Olczaka, *Szkolnictwo parafialne w Wielkopolsce w XVII i XVIII w.* Lublin 1978.

W moim przekonaniu w odniesieniu do okresu reformacji w zbyt nikłym zakresie ukazano wpływ Leszna – swoistej stolicy wielkopolskiego innowierstwa (przynajmniej w pewnych latach) – na szkolnictwo. Bardzo skrótko potraktowano też problemy tajnego nauczania w okresie okupacji hitlerowskiej w Wielkopolsce, które na tym obszarze, wówczas tzw. Kraju Warty, było mimo represyjnej polityki okupanta, bardzo bujnie rozwinięte w wielu formach.

W sumie otrzymaliśmy pracę kwalifikującą się do rzędu prac o znamionach popularno-naukowych. Wypełnia ona lukę w naszej literaturze historyczno – pedagogicznej i może spełniać ważną rolę w dalszych pracach naukowych – badawczych nad opracowaniem dziejów nie tylko oświaty gostyńskiej, ale pełniejszej syntezy wielkopolskiej oświaty i szkolnictwa.

Ma ona także ważny akcent w rozwoju naukowo-badawczym ruchu regionalnego. Sponsorami powstania pracy były bowiem Gostyńskie Towarzystwo Kulturalne, Kuratorium Oświaty w Lesznie oraz Towarzystwo Miłośników Ziemi Kościańskiej.

Jan Hellwig

Praca ta jest cenną także z tego powodu, że z okazałego dorobku pisarskiego tegoż autora, liczącego ponad 151 artykułów i prac zwartych oraz 44 recenzji, po 1945 roku ukazały się chyba tylko 2 publikacje: wybór pism